

II.

CATECHISMUS PRO PUERIS QUI IN CATECHISMI STUDIUM INCUMBUNT

CAPUT I.

De signo Sanctae Crucis.

(*Pueri signum Sanctae Crucis rite peragant et verba distincte pronuntient*).

Q. 1. *Esne christianus?*

R. Gratia Dei, christianus ego sum.

Q. 2. *Quisnam dicitur et est christianus?*

R. *Christianus* dicitur et est qui Baptismi sacramentum recepit, quod est ianua Ecclesiae Christi.

Q. 3. *Quisnam est strictiori et pleno sensu christianus?*

R. Strictiori et pleno sensu christianus est baptizatus qui veram integramque Christi fidem profitetur, idest catholicus; qui si et Christi legem observat, bonus christianus est.

Q. 4. *Quodnam est externum christiani signum?*

R. Externum christiani signum est signum Sanctae Crucis.

Q. 5. *Curnam signum Sanctae Crucis est signum christiani?*

R. Signum Sanctae Crucis est signum christiani, quia per illud praecipua fidei christianae mysteria externe profitemur.

Q. 6. *Quaenam sunt praecipua fidei christianae mysteria?*

R. Praecipua fidei christianae mysteria sunt:

1° mysterium unius Dei in tribus realiter distinctis Personis, Patre, Filio et Spiritu Sancto;

2° mysterium humanae Redemptionis per incarnationem, passionem et mortem Iesu Christi, Filii Dei.

Q. 7. *Quomodo signum Sanctae Crucis indicat haec duo fidei christianae mysteria?*

R. Signum Sanctae Crucis indicat haec duo fidei christianae mysteria, quia eius verba significant unitatem Dei in tribus realiter distinctis Personis; figura vero crucis quam manu describimus, in memoriam revocat humanam redemptionem in ligno crucis a Iesu Christo consummatam.

Q. 8. *Estne utile signare se signo Sanctae Crucis?*

R. Utile est, imo perutile, saepe et devote signare se signo Sanctae Crucis, praesertim in initio et in fine praecipuarum actionum.

CAPUT II.

De Symbolo Apostolorum.

(Pueri Symboli articulos distincte recitent).

SECTIO 1^a. — De primo Symboli articulo, quo traditur doctrina de prima sanctissimae Trinitatis Persona et de opere creationis.

1° Credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem caeli et terrae.

Q. 9. *Quid significant verba Credo in Deum?*

R. Verba *Credo in Deum* significant: firmiter credo

Deum esse, et ad illum veluti ad summum ac perfectissimum bonum et ultimum finem tendo.

Q. 10. *Quid intelligis nomine Dei?*

R. Nominem *Dei* intelligo spiritum purissimum, intellectu ac voluntate omnique perfectione infinitum, unum unitate naturae in tribus realiter distinctis Personis, Patre, Filio et Spiritu Sancto, quae sanctissimam Trinitatem constituunt.

Q. 11. *Curnam tres Personae divinae sunt unus Deus?*

R. Tres Personae divinae sunt unus Deus, quia sunt consubstantiales, idest unam eandemque habent naturam divinam, et ideo easdem perfectiones seu attributa.

Q. 12. *Quaenam sunt praecipuae Dei perfectiones seu attributa?*

R. Praecipuae Dei perfectiones seu attributa haec sunt :

Deus est :

1° *aeternus*, quia nec initium nec finem nec successionem habet aut habere potest;

2° *omnisciens*, quia omnia perspecta habet, ea etiam quae libera creaturarum actione futura sunt, ipsosque cordis affectus et secretas mentis cogitationes;

3° *immensus*, quia est in caelo, in terra et in omnibus locis qui sunt aut esse possunt;

4° *iustus*, quia reddit unicuique iuxta merita sua in hac vel certe in altera vita;

5° *omnipotens*, quia quaecumque vult, omnia, simplici suae voluntatis actu, facere potest;

6° *bonus*, quia infinita sua bonitate, potentiâ, sapientiâ omnia creavit, conservat, disponit; bona, quibus fruimur, ab ipso proveniunt; preces supplicantium benignus audit;

7° *misericors*, quia, volens omnes homines salvos fieri, eos redemit a servitute daemonis, singulis largitur media necessaria ad salutem et non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat.

Q. 13. *Quid significatur per verba: Patrem omnipotentem, creatorem caeli et terrae?*

R. Per verba: *Patrem omnibotentem, creatorem caeli et terrae*, significatur Deum utramque de nihilo condidisse creaturam spiritualem et corporalem, angelicam videlicet et mundanam, ac deinde humanam.

Q. 14. *Geritne Deus curam de omnibus rebus creatis?*

R. Deus gerit curam de omnibus rebus creatis, quatenus eas positive conservat, tuetur ac gubernat; ita ut nihil sit aut esse possit, quod absque Dei voluntate vel permissione accidat.

Q. 15. *Quomodo vocatur cura quam Deus gerit de rebus creatis?*

R. Cura quam Deus gerit de rebus creatis, vocatur *divina Providentia*.

Q. 16. *Quaenam praestant inter ceteras creaturas?*

R. Inter ceteras creaturas praestant Angeli et homines.

Q. 17. *Quid sunt Angeli?*

R. Angeli sunt puri spiritus, intelligentia ac voluntate praediti, qui in statu iustitiae et sanctitatis fuerunt constituti, ut, gratiae Dei respondentes, gloriam sibi mererentur.

Q. 18. *Responderuntne omnes Angeli gratiae Dei?*

R. Non omnes Angeli gratiae Dei responderunt; qui responderunt, in caelo fruuntur visione Dei beatifica

et vocantur simpliciter *Angeli*; qui non responderunt, in Infernum detrusi, appellantur *daemones*: quorum caput est Lucifer seu Satanus.

Q. 19. *Utiturne Deus ministerio Angelorum?*

R. Multipliciter utitur Deus ministerio Angelorum, praesertim in hominum cura, quibus singulis ab ortu nativitatis Angelum custodem attribuit.

Q. 20. *Expeditne ad nostram vitam spiritualem ut peculiari pietatis cultu nostrum Angelum Custodem prosequamur?*

R. Ad nostram vitam spiritualem valde expedit ut peculiari pietatis cultu nostrum Angelum Custodem prosequamur, illum venerantes et invocantes praesertim adversus tentationes, eius inspirationes sequentes, ei dignas agentes gratias, eiusque praesentiam numquam per peccatum offendentes.

Q. 21. *Ad quem finem homo a Deo creatus est?*

R. Homo a Deo creatus est, ut eum cognosceret, amaret eique serviret, atque ita post mortem ipso, per beatificam visionem possesso, in aeternum frueretur in Paradiso.

Q. 22. *Quinam fuerunt generis humani protoparentes?*

R. Generis humani protoparentes fuerunt Adam et Heva, quos Deus formavit et posuit in paradiso terrestri, ipsos elevans ad ordinem supernaturalem et singularibus naturae et gratiae donis cumulans.

Q. 23. *Quomodo Deus protoparentes ad ordinem supernaturalem elevavit?*

R. Deus protoparentes ad ordinem supernaturalem elevavit, eis conferens iustitiam et sanctitatem, ita ut eam collatam vellet ipsi naturae humanae.

Q. 24. *Protoparentibus, in ordine supernaturali constitutis, quid Deus interdixit?*

R. Protoparentibus, in ordine supernaturali constitutis, Deus interdixit ne comederent de fructu ligni scientiae boni et mali.

Q. 25. *Protoparentes servaveruntne Dei interdictum?*

R. Protoparentes Dei interdictum non servaverunt, atque ideo ob grave peccatum superbiae et inobedientiae amiserunt iustitiam et sanctitatem, et expulsi e terrestri paradiso, obnoxii fuerunt concupiscentiae et morti aliisque vitae doloribus ac miseriis.

Q. 26. *Adam sua praevaricatione nocuitne etiam suis posteris?*

R. Adam sua praevaricatione nocuit etiam suis posteris, quia in eos transmisit non tantum concupiscentiam, mortem aliasque poenas, sed ipsam humanam naturam iustitia et sanctitate privatam; et in hoc consistit *originale peccatum* in posteros transmissum.

Q. 27. *Fuitne aliquis immunis praeservatus ab originali culpae labe?*

R. Una beata Maria Virgo, a primo instanti suae conceptionis, intuitu meritorum Iesu Christi, fuit, singulari Dei privilegio, immunis praeservata ab originali culpae labe; et ideo dicitur *immaculate concepta*.

Q. 28. *Quid tenet Ecclesia de transitu beatae Mariae Virginis?*

R. Ecclesia de transitu beatae Mariae Virginis tenet eius corpus ab anima fuisse seiunctum, sed, animâ rursus corpori incorrupto coniunctâ, beatam Mariam Virginem, ministerio Angelorum, assumptam fuisse in caelum et super omnes Angelorum choros exaltatam.

SECTIO 2^a. - De aliis sex Symboli articulis, quibus traditur doctrina de secunda sanctissimae Trinitatis Persona et de opere redemptionis.

2° et in Iesum Christum, Filium eius unicum Dominum nostrum;

3° qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria virgine;

4° passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus et sepultus;

5° descendit ad inferos, tertia die resurrexit a mortuis;

6° ascendit ad caelos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis;

7° inde venturus est iudicare vivos et mortuos.

Q. 29. *Quid credimus per secundum Symboli articulum: Et in Iesum...?*

R. Per secundum Symboli articulum: *Et in Iesum...*, credimus Filium Dei, qui, factus homo, vocatur Iesus Christus, esse unicum Patris Filium, Dominum nostrum, verum Deum de Deo vero.

Q. 30. *Quid credimus per tertium Symboli articulum: Qui conceptus...?*

R. Per tertium Symboli articulum: *Qui conceptus...*, credimus Dei Filium, super omnem naturae ordinem, Spiritus Sancti virtute, humanam naturam, corpus scilicet et animam, in sinu purissimo beatæ Mariæ Virginis sumpsisse, ab eaque natum esse.

Q. 31. *Curnam Filius Dei factus est homo?*

R. Filius Dei factus est homo ut nos liberaret a peccato, atque ita nos in Paradisi gloriam restitueret.

Q. 32. *Filius Dei, factus homo, desiitne esse Deus?*

R. Filius Dei, factus homo, non desiit esse Deus, sed permanens verus Deus, coepit esse etiam verus homo.

Q. 33. *Quot Naturae et quot Personae sunt in Iesu Christo?*

R. In Iesu Christo duae sunt Naturae, divina et humana, sed una Persona, idest Persona Filii Dei.

Q. 34. *Quid credimus per quartum Symboli articulum: Passus...?*

R. Per quartum Symboli articulum: *Passus...*, credimus Iesum Christum, ut genus humanum suo pretioso sanguine redimeret, sub Pontio Pilato, Iudaeae procuratore, passum esse, cruci affixum in eaque mortuum, inde depositum et sepultum.

Q. 35. *Quid credimus per verba quinti articuli Symboli: Descendit ad inferos?*

R. Per verba quinti articuli Symboli: *Descendit ad inferos*, credimus animam Iesu Christi, a corpore separatam, sed cum divinitate semper coniunctam, descendisse ad *Limbum* sanctorum Patrum, ubi animae iustorum promissam et optatissimam redemptionem expectabant.

Q. 36. *Quid credimus per alia verba quinti articuli Symboli: Tertia die resurrexit a mortuis?*

R. Per alia verba quinti articuli Symboli: *Tertia die resurrexit a mortuis*, credimus Iesum Christum, tertia die postquam mortuus fuerat, propria virtute animam suam cum corpore iterum coniunxisse, atque ita immortalem et gloriosum revixisse.

Q. 37. *Quid credimus per sextum Symboli articulum: Ascendit...?*

R. Per sextum Symboli articulum: *Ascendit...*, credimus Iesum Christum, quadragesimo die post resurrectionem, cum anima et corpore ad caelos virtute propria adscendisse, ubi sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis.

Q. 38. *Quid credimus per septimum Symboli articulum: Inde...?*

R. Per septimum Symboli articulum: *Inde...*, credimus Iesum Christum in fine mundi e caelo venturum esse cum Angelis suis, ut iudicet omnes homines, et tunc reddet unicuique secundum opera eius.

SECTIO 3^a. - De reliquis quinque Symboli articulis, quibus traditur doctrina de tertia sanctissimae Trinitatis Persona et de opere nostrae sanctificationis.

8° Credo in Spiritum Sanctum;

9° sanctam Ecclesiam catholicam, Sanctorum communionem;

10° remissionem peccatorum;

11° carnis resurrectionem;

12° vitam aeternam. Amen.

Q. 39. *Quid credimus per octavum Symboli articulum: Credo...?*

R. Per octavum Symboli articulum: *Credo...*, credimus Spiritum Sanctum esse tertiam Personam sanctissimae Trinitatis, quae a Patre Filioque procedit.

Q. 40. *Quandonam Spiritus Sanctus visibiliter descendit super Apostolos, et quid in eis operatus est?*

R. Spiritus Sanctus visibiliter descendit super Apostolos die Pentecostes, eosque in fide confirmavit et omnium donorum copia replevit, ut Evangelium praedica-
rent et Ecclesiam in universo mundo propagarent.

Q. 41. *Quid Spiritus Sanctus in fidelibus operatur?*

R. Spiritus Sanctus, per gratiam sanctificantem, virtutes infusas, sua dona et actuales gratias omnis generis, fideles sanctificat eosque illuminat et movet, ut ipsi, gratiae respondentes, ad vitae aeternae possessionem perveniant.

Q. 42. *Quid operatur Spiritus Sanctus in Ecclesia?*

R. Spiritus Sanctus Ecclesiam praesentissima sua ope perpetuo vivificat, eamque sibi unit, et suis muneribus infallibiliter dirigit in via veritatis et sanctitatis.

Q. 43. *Quid credimus per verba noni articuli Symboli: sanctam...?*

R. Per verba noni articuli Symboli: *sanctam...*, credimus esse societatem supernaturalem, visibilem, sanctam et universalem, quam Iesus Christus, dum in terris vitam agebat, instituit vocavitque Ecclesiam suam.

Q. 44. *Curnam Iesus Christus Ecclesiam instituit?*

R. Iesus Christus Ecclesiam instituit ad continuandum in terris munus suum, ut scilicet in ea et per eam fructus redemptionis, in cruce consummatae, applicarentur hominibus in finem usque saeculorum.

Q. 45. *Quomodo Iesus Christus Ecclesiam regi voluit?*

R. Iesus Christus Ecclesiam regi voluit auctoritate Apostolorum sub Petro capite, eorumque legitimorum successorum.

Q. 46. *Quisnam est legitimus sancti Petri successor in regimine universalis Ecclesiae?*

R. Legitimus sancti Petri successor in regimine universalis Ecclesiae est Episcopus Urbis Romae, idest Romanus Pontifex seu Papa, quia ipse in primatu iurisdictionis sufficitur Petro, qui fuit et mortuus est Episcopus Urbis Romae.

Q. 47. *Quinam sunt legitimi successores Apostolorum?*

R. Legitimi successores Apostolorum ex divina institutione sunt Episcopi, qui particularibus Ecclesiis a Romano Pontifice praeficiuntur, quas cum potestate ordinaria sub eiusdem auctoritate regunt.

Q. 48. *Quaenam igitur, inter varias ecclesias quae*

christiano nomine gloriantur, est vera Ecclesia a Iesu Christo instituta?

R. Inter varias ecclesias quae christiano nomine gloriantur, vera Ecclesia, a Iesu Christo instituta, ea est quae regitur auctoritate Romani Pontificis et Episcoporum cum eo communionem habentium.

Q. 49. *Quamnam potestatem Christus Dominus Ecclesiae suae tribuit, ut finem, ob quem instituta fuit, assequeretur?*

R. Christus Dominus Ecclesiae suae, ut finem, ob quem instituta fuit, assequeretur, tribuit potestatem *iurisdictionis* et *ordinis*; potestas autem iurisdictionis includit potestatem *docendi*.

Q. 50. *Quid est potestas docendi?*

R. Potestas docendi est ius et officium Ecclesiae doctrinam Iesu Christi custodiendi, tradendi et tuendi, eamque omni creaturae praedicandi independenter a qualibet humana potestate.

Q. 51. *Quinam in Ecclesia obtinent potestatem docendi?*

R. Potestatem docendi in Ecclesia obtinent Romanus Pontifex et Episcopi cum eo communionem habentes.

Q. 52. *In munere docendi Ecclesia estne infallibilis?*

R. In munere docendi Ecclesia est infallibilis, quando, sive ordinario et universali magisterio, sive solemnium iudicio supremae auctoritatis, veritates fidei et morum vel in se revelatas vel cum revelatis connexas ab omnibus tenendas proponit.

Q. 53. *Cuiusnam proprium est huiusmodi solemne iudicium pronuntiare?*

R. Huiusmodi solemne iudicium pronuntiare proprium est tum Romani Pontificis, tum Episcoporum

CAPUT III.

De Decalogo.

(Pueri Decalogi mandata distincte recitent).

Art. I. – DE PRIMIS TRIBUS DECALOGI MANDATIS
QUAE DEUM RESPICIUNT.

- 1° Non habebis Deos alienos coram me;
2° non assumes nomen Dei tui in vanum;
3° memento ut dies festos sanctifices.

Q. 63. *Quid Deus prohibet primo Decalogi mandato: Non habebis...?*

R. Primo Decalogi mandato: *Non habebis...*, Deus prohibet ne cultus, sibi debitus, aliis praestetur.

Q. 64. *Quemnam cultum Deo praestare debemus?*

R. Deo, et soli Deo, praestare debemus cultum supremum, idest cultum adorationis.

Q. 65. *Nonne etiam Sanctis eorumque reliquiis cultus a nobis praestandus est?*

R. Etiam Sanctis, praesertim beatæ Mariæ Virginis, eorumque reliquiis cultus a nobis praestandus est, sed diversi et inferioris ordinis, nempe cultus venerationis, ut eos honoremus eorumque patrocinium nobis conciliemus.

Q. 66. *Debetne etiam sacris imaginibus debitus honos et veneratio impertiri?*

R. Etiam sacris imaginibus debitus honos et veneratio impertiri debet, quia honos qui eis exhibetur, refertur ad prototypa quae illae repraesentant.

Q. 67. *Quid Deus prohibet secundo Decalogi mandato: Non assumes...?*

R. Secundo Decalogi mandato: *Non assumes...*, Deus prohibet quamlibet irreverentiam erga suum nomen.

Q. 68. *Vetamurne in vanum assumere etiam nomina Sanctorum?*

R. Vetamur in vanum assumere etiam nomina Sanctorum et praesertim beatæ Mariæ Virginis, ob eandem rationem qua eos colere debemus.

Q. 69. *Quid Deus praecipit tertio Decalogi mandato: Memento...?*

R. Tertio Decalogi mandato: *Memento...*, Deus praecipit ut dies festi, idest dies Ipsi sacri, divino cultu celebrentur, negotiis sepositis corporisque laboribus, prout a legitima auctoritate praescribitur.

Art. 2. - DE RELIQUIS SEPTEM DECALOGI MANDATIS
QUAE AD NOSMETIPSOS ET AD PROXIMUM REFERUNTUR.

4° honora patrem tuum et matrem tuam;

5° non occides;

6° non moechaberis;

7° non furtum facies;

8° non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium;

9° non desiderabis uxorem eius;

10° non concupisces eius bona.

Q. 70. *Quid Deus praecipit quarto Decalogi mandato: Honora...?*

R. Quarto Decalogi mandato: *Honora...* Deus praecipit ut parentibus, et iis qui locum parentum obtinent, debitus honor praestetur; cui haec omnia coniuncta sunt: amor, observantia, obedientia et cultus.

Q. 71. *Solumne honorem debemus parentibus praestare?*

R. Parentibus debemus non solum honorem praestare, sed etiam auxilium, praesertim in eorum necessitatibus spiritualibus et temporalibus.

Q. 72. *Hoc mandato solumne filiorum officia in parentes praescribuntur?*

R. Hoc mandato non praescribuntur solum officia filiorum in parentes, sed indirecte etiam officia coniugum inter se et erga filios, itemque mutua iura ac officia tum subditorum ac superiorum, tum operariorum ac dominorum.

Q. 73. *Quaenam sunt officia parentum in filios?*

R. Officia parentum in filios ex ipso naturae iure sunt: curare rectam eorum educationem, maxime religiosam et moralem, atque etiam temporali eorum bono pro viribus providere.

Q. 74. *Quid Deus prohibet quinto Decalogi mandato: Non occides?*

R. Quinto Decalogi mandato: *Non occides*, Deus prohibet proximo vel sibi mortem aliudve damnum sive corporis sive animae inferre, vel ad illud cooperari.

Q. 75. *Quid Deus prohibet sexto Decalogi mandato: Non moechaberis?*

R. Sexto Decalogi mandato: *Non moechaberis*, Deus prohibet non solum infidelitatem in matrimonio, sed etiam quodlibet aliud peccatum externum contra castitatem, et quidquid ad peccatum impuritatis inducit.

Q. 76. *Quid Deus prohibet septimo Decalogi mandato: Non furtum facies?*

R. Septimo Decalogi mandato: *Non furtum facies*,

Deus prohibet quamlibet iniustam rei alienae vel usurpationem, vel damni illationem, vel ad utrumque cooperationem.

Q. 77. *Quid Deus prohibet octavo Decalogi mandato: Non loqueris...?*

R. Octavo Decalogi mandato: *Non loqueris...*, Deus prohibet ne mendacium proferamus, ne iuremus falsum, neve quidquam damni proximo verbis inferamus.

Q. 78. *Quid Deus prohibet nono Decalogi mandato: Non desiderabis uxorem eius?*

R. Nono Decalogi mandato: *Non desiderabis uxorem eius*, Deus prohibet non modo huiusmodi pravum desiderium, sed etiam quodlibet peccatum internum contra castitatem, sicuti externum expresse prohibet sexto mandato.

Q. 79. *Quid Deus prohibet decimo Decalogi mandato: Non concupisces eius bona?*

R. Decimo Decalogi mandato: *Non concupisces eius bona*, Deus prohibet iniuste et inordinate appetere bona aliena.

Q. 80. *Quaenam est summa omnium Decalogi mandatorum?*

R. Summa omnium Decalogi mandatorum haec est: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex omnibus viribus tuis, et proximum tuum sicut te ipsum.

Q. 81. *Tenentur omnes etiam ad officia proprii status servanda?*

R. Tenentur omnes etiam ad officia proprii status diligenter servanda, officia nempe quibus astringuntur ratione suae quisque conditionis vel muneris.

CAPUT IV.

De praeceptis Ecclesiae.

(*Pueri Ecclesiae praecepta distincte recitent*).

Q. 82. *Quot sunt Ecclesiae praecepta?*

R. Ecclesiae praecepta plura sunt, eaque omnia catholicus servare debet; sed initio huius Catechismi catholici quinque tantum enumerata sunt, quae ad ordinariam vitam spiritualem omnium fidelium magis attinent.

Art. I. — DE PRIMO ECCLESIAE PRAECEPTO.

1° Diebus dominicis aliisque festis de praecepto Missam audire et ab operibus servilibus vacare;

Q. 83. *Quid Ecclesia praescribit primo praecepto: Diebus dominicis...?*

R. Primo praecepto: *Diebus dominicis...*, Ecclesia modum praescribit sanctificandi diem dominicum aliosque dies festos de praecepto; quod fit praesertim Missam audiendo et abstinendo ab operibus servilibus.

Q. 84. *Quaenam opera dicuntur servilia?*

R. Dicuntur servilia opera quae a servis seu mercenariis fieri solent, et ea sunt quae praecipue corporis viribus fiunt et ad corporis praecipue utilitatem diriguntur.

Q. 85. *Suntne aliqua opera servilia quae diebus dominicis aliisque festis de praecepto permittuntur?*

R. Diebus dominicis aliisque festis de praecepto permittuntur opera servilia, quae ad Dei cultum proxime pertinent, vel ad ordinariam domestici vel publici

servitii necessitatem, aut quae caritas exigit, vel sine incommodo gravi omitti nequeunt, vel probata consuetudo permittit.

Q. 86. *Praeter auditionem Missae, in quaenam opera convenit ut christianus diebus dominicis aliisque festis de praecepto incumbat?*

R. Praeter auditionem Missae, diebus dominicis aliisque festis de praecepto convenit ut christianus, pro sua facultate, incumbat in opera pietatis et religionis, maxime sacris functionibus adsistendo, ac sacras conciones et catechesim audiendo.

Art. 2. - DE SECUNDO ECCLESIAE PRAECEPTO.

2° diebus ab Ecclesia statutis ab esu carniū abstinere et ieiunium servare;

Q. 87. *Quid Ecclesia praescribit secundo praecepto: Diebus ab Ecclesia...?*

R. Secundo praecepto: *Diebus ab Ecclesia...*, Ecclesia praescribit ut diebus ab eadem statutis servemus aut solum ieiunium, aut solam abstinentiam ab esu carniū, aut ieiunium simul et abstinentiam.

Q. 88. *Quid iubet solius ieiunii lex?*

R. Solius ieiunii lex iubet ut una dumtaxat per diem comestio fiat, sed non vetat aliquid cibi mane et vespere sumere, servata, quod ad ciborum quantitatem et qualitatem pertinet, probata locorum consuetudine.

Q. 89. *Quid vetat lex solius abstinentiae ab esu carniū?*

R. Lex solius abstinentiae ab esu carniū, vetat carne iureque ex carne vesci, non autem ovis, lacti-

ciniis et quibuslibet condimentis etiam ex adipe animalium.

Q. 90. *Quibus diebus obligant hae leges?*

R. Nisi aliter a legitima auctoritate indultum fuerit :

1° lex solius abstinentiae obligat singulis feriis sextis ;

2° lex abstinentiae simul et ieiunii, feria IV Cinerum, feriis sextis et sabbatis Quadragesimae, feriis quatuor Temporum, pervigiliis Pentecostes, Assumptionis beatae Mariae Virginis, Omnium Sanctorum, et Nativitatis Domini ;

3° lex solius ieiunii, reliquis Quadragesimae diebus, dominicis exceptis.

Q. 91. *Suntne aliqui dies quibus hae leges non urgent?*

R. Diebus dominicis aliisque festis de praecepto et Sabbato Sancto post meridiem lex abstinentiae, vel abstinentiae et ieiunii, vel ieiunii tantum, non urget, excepto festo de praecepto tempore Quadragesimae; nec pervigilia anticipantur. ¹

Q. 92. *Quinam abstinentiam et ieiunium servare debent?*

R. Nisi sint legitime excusati vel dispensati, abstinentiam servare debent omnes qui, rationis satis composites, septimum annum compleverunt; ieiunium vero omnes a completo vicesimo primo aetatis anno ad inceptum sexagesimum.

¹ Codex I. C., *can.*, 1252, § 4.

Art. 3. — DE TERTIO ET QUARTO ECCLESIAE PRAECEPTO.

3° peccata saltem semel in anno confiteri;

4° Eucharistiae sacramentum saltem in Paschate recipere;

Q. 93. *Quid Ecclesia praescribit tertio praecepto: Peccata...?*

R. Tertio praecepto: *Peccata...*, Ecclesia praescribit ut fideles, cum ad aetatem discretionis pervenerint, confessionem saltem annuam peccatorum mortalium peragant, quae non fuerunt in praecedentibus confessionibus directe remissa.

Q. 94. *Quid Ecclesia praescribit quarto praecepto: Eucharistiae...?*

R. Quarto praecepto: *Eucharistiae...*, Ecclesia praescribit ut quisque fidelis, qui discretionis aetatem attigerit, saltem tempore paschali Eucharistiam recipiat.

Q. 95. *Curnam Ecclesia tertio et quarto praecepto addidit verbum saltem?*

R. Ecclesia tertio et quarto praecepto addidit verbum *saltem*, ut edoceret valde expedire et in suis optatis esse, ut fideles, etiam ii qui non habent nisi peccata venialia aut peccata mortalia iam directe remissa, saepius confiteantur; et frequenter, imo etiam quotidie, ad Eucharisticam mensam pie accedant.

Q. 96. *Cessatne praeceptum Communionis, cui paschali tempore non sit satisfactum?*

R. Praeceptum Communionis, cui paschali tempore non sit satisfactum, nequaquam cessat, et intra eundem annum, cum primum fieri poterit, servandum est.

Q. 97. *Obtemperaturne praecepto annuae Confessionis vel paschalis Communionis per sacrilegam Confes-*

sionem vel Communionem, aut per confessionem voluntarie nullam?

R. Nec per sacrilegam Confessionem vel Communionem, nec per Confessionem voluntarie nullam praecepto annuae Confessionis vel paschalis Communionis obtemperatur, quin imo ex novo peccato praeceptum magis urget.

Art. 4. – DE QUINTO ECCLESIAE PRAECEPTO.

5° Ecclesiae clerique necessitatibus subvenire.

Q. 98. *Quid Ecclesia praecipit quinto praecepto: Ecclesiae...?*

R. Quinto praecepto: *Ecclesiae...*, Ecclesia divinum mandatum fidelibus inculcat, ut necessitatibus temporalibus Ecclesiae ac cleri subveniant, secundum peculiariter statuta et laudabiles consuetudines.

Q. 99. *Curnam id praecipitur?*

R. Id praecipitur, quia iustum est ut fideles sacerdotum administris, pro ipsorum salute laborantibus, suppeditent unde et divini cultus expensis sufficere et se ipsi honeste sustentare possint.

CAPUT V.

De gratia.

Q. 100. *Quid est gratia?*

R. Gratia est donum supernaturale, creaturae rationali a Deo gratuito concessum in ordine ad vitam aeternam assequendam.

Q. 101. *Quotuplex est gratia?*

R. Gratia est alia habitualis, quae etiam sanctificans appellatur, alia actualis.

Q. 102. *Quid est gratia habitualis?*

R. Gratia habitualis est supernaturalis qualitas, animae inhaerens, qua homo fit divinae consors naturae, templum Spiritus Sancti, amicus Dei eiusque filius adoptivus, heres caelestis gloriae, et ideo idoneus ad ponendos actus meritorios vitae aeternae.

Q. 103. *Gratia habitualis estne necessaria ad vitam aeternam assequendam?*

R. Gratia habitualis est omnibus hominibus, etiam parvulis, absolute necessaria ad vitam aeternam assequendam.

Q. 104. *Quomodo amittitur gratia habitualis?*

R. Gratia habitualis amittitur quolibet peccato mortali.

Q. 105. *Quid est gratia actualis?*

R. Gratia actualis est supernaturale Dei auxilium, quo Deus intellectum nostrum illuminat et voluntatem movet ad bonum faciendum et ad malum vitandum in ordine ad vitam aeternam.

Q. 106. *Gratia actualis estne nobis necessaria?*

R. Gratia actualis est nobis absolute necessaria, ut bonum operemur et malum vitemus in ordine ad vitam aeternam.

CAPUT VI.

De oratione.

(*Pueri distincte et devote recitent orationem dominicam et salutationem angelicam*).

SECTIO I^a. – De oratione in genere.

Q. 107. *Quid est oratio?*

R. Oratio est pia animae in Deum elevatio, ad eum adorandum, ad gratias pro acceptis beneficiis agendas, ad veniam pro peccatis impetrandam et ad alia nobis aliisve necessaria vel utilia petenda.

Q. 108. *Estne necesse nobis orare?*

R. Necesse nobis est orare, quia haec est Dei voluntas, et quia Deus auxilia, quibus perpetuo indigemus, generatim non solet nisi petentibus concedere.

Q. 109. *Ad quemnam oratio ordinatur?*

R. Omnis quidem oratio ad Deum ordinatur, qui solus praestare nobis potest quae petimus; sed ut pro nobis apud Deum intercedant, exoramus etiam Caelites omnes, praesertim beatam Mariam Virginem, et ipsas animas in Purgatorio detentas.

Q. 110. *Quomodo oratio, ut sit efficax, fieri debet?*

R. Oratio, ut sit efficax, fieri debet: in nomine Iesu Christi cuius meritis innititur, pie, cum fide, spe, humilitate et perseverantia.

Q. 111. *Quaenam est oratio omnium perfectissima?*

R. Oratio omnium perfectissima est oratio dominica seu *Pater noster*, cui addi solet salutatio angelica seu *Ave Maria*.

SECTIO 2^a. - De oratione dominica
et salutatione angelica.

Art. I. - DE ORATIONE DOMINICA.

Pater noster qui es in caelis,

1° sanctificetur nomen tuum,

2° adveniat regnum tuum,

3° fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra.

4° Panem nostrum quotidianum da nobis hodie,

5° et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris,

6° et ne nos inducas in tentationem,

7° sed libera nos a malo. Amen.

Q. 112. *Curnam Pater noster appellatur oratio dominica?*

R. *Pater noster* appellatur *oratio dominica*, quia ipsemet Dominus noster Iesus Christus eam nos docuit.

Q. 113. *Quemnam in oratione dominica invocamus per verba: Pater noster?*

R. In oratione dominica per verba: *Pater noster*, Deum invocamus tamquam tenerrimum patrem, ut nostrum amorem ac nostram fiduciam in eum exprimamus, et eius benevolentiam et misericordiam nobis conciliemus.

Q. 114. *Quid postulamus prima petitione: Sanctificetur...?*

R. Prima petitione *Sanctificetur...*, postulamus ut sanctum Dei nomen fiat omnibus notum, et corde, verbis ac bonis operibus ab omnibus celebretur.

Q. 115. *Quid postulamus secunda petitione: Adveniat...?*

R. Secunda petitione: *Adveniat....*, postulamus ut

Deus regnet in nos et in omnes homines per gratiam suam atque in societatem nationesque per suam legem in terris, ut tandem participes fieri possimus eius gloriae aeternae in caelis.

Q. 116. *Quid postulamus tertia petitione* : Fiat voluntas tua ... ?

R. Tertia petitione: *Fiat voluntas tua...*, postulamus, ut sicuti Caelites omnes et animae in Purgatorio degentes, ita homines in terris peramanter voluntatem Dei semper et in omnibus faciant.

Q. 117. *Quid postulamus quarta petitione*: Panem nostrum ... ?

R. Quarta petitione: *Panem nostrum ...*, postulamus ut Deus nobis concedat et panem spiritualem, id est omnia ad spiritualem animae vitam necessaria, signanter panem Eucharisticum, et panem corporalem, scilicet omnia quae ad corporis sustentationem requiruntur.

Q. 118. *Quid postulamus quinta petitione* : Et dimitte ... ?

R. Quinta petitione: *Et dimitte...*, postulamus a Deo ut peccata quae in ipsum commisimus et poenas quas pro peccatis meriti sumus, nobis condonet, sicuti nosmetipsi offensas nobis illatas offensoribus nostris condonamus.

Q. 119. *Quid postulamus sexta petitione*: Et ne nos inducas ... ?

R. Sexta petitione : *Et ne nos inducas ...*, nos, infirmitatem nostram agnoscentes, ad Deum oratione recurrimus ut nos liberet a tentationibus; sin minus, ut auxilium gratiae suae nobis praestet, quo tentationes superemus.

Q. 120. *Quid postulamus septima petitione:* Sed libera nos a malo?

R. Septima petitione: *Sed libera...*, postulamus praesertim ut Deus nos liberet a malo spirituali quod est peccatum, ac proinde a diabolo qui ad peccatum impellit, nec non a ceteris malis, saltem ab illis quae nobis occasionem praebere possunt ad peccandum.

ART. 2. – DE SALUTATIONE ANGELICA.

Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum; benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus ventris tui, Iesus.

Sancta Maria, mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc et in hora mortis nostrae. Amen.

Q. 121. *In salutatione angelica, cuiusnam sunt verba:* Ave [Maria] ... mulieribus?

R. In salutatione angelica, verba: *Ave [Maria] ... mulieribus*, sunt Archangeli Gabrielis, annuntiantis beatæ Mariæ Virgini mysterium incarnationis; et ideo haec oratio dicitur *salutatio angelica*.

Q. 122. *Cuiusnam sunt et quid significant verba:* Benedictus ... tui?

R. Verba: *Benedictus ... tui*, sunt S. Elisabeth, beatam Mariam Virginem hospicio excipientis, et significant Christum Dominum, filium beatæ Mariæ Virginis, esse super omnia benedictum in saecula.

Q. 123. *Cuiusnam sunt verba:* Sancta Maria mortis nostrae, *et quid per ea postulamus?*

R. Verba: *Sancta Maria mortis nostrae*, sunt addita ab Ecclesia, et per ea postulamus patrocinium beatæ Mariæ Virginis in omnibus nostris necessitatibus, sed praesertim in hora nostrae mortis.

Q. 124. *Beata Maria Virgo estne vera mater Dei?*

R. Beata Maria Virgo est vera mater Dei, quia concepit et peperit, secundum humanam naturam, Iesum Christum Dominum nostrum, qui est verus Deus et verus homo.

Q. 125. *Beata Maria Virgo, mater Dei, estne etiam mater nostra?*

R. Beata Maria Virgo, mater Dei, est etiam mater nostra per adoptionem, qua nos sumus fratres Filii eius; quod ipsemet Iesus Christus, in cruce moriens, confirmavit.

Q. 126. *Quid emolumentum capiunt, qui tenera pietate beatam Mariam Virginem colunt?*

R. Qui tenera pietate beatam Mariam Virginem colunt, hoc magnum emolumentum capiunt, ut ab eadem peculiari materno redamantur et protegantur amore.

CAPUT VII.

De Sacramentis.

(Pueri enumerent Sacramenta novae Legis).

SECTIO 1^a. — De Sacramentis in genere.

Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Poenitentia, Extrema Unctio, Ordo, Matrimonium.

Q. 127. *Quid intelligitur nomine Sacramenti novae Legis?*

R. Nomine *Sacramenti novae Legis* intelligitur signum sensibile a Iesu Christo institutum ad gratiam significandam eamque digne Sacramentum suscipientibus conferendam.

Q. 128. *Quamnam gratiam nobis conferunt Sacramenta?*

R. Sacramenta nobis conferunt gratiam sanctificantem eiusve incrementum, et gratiam sacramentalem seu ius ad auxilia specialia quibus obtineatur singulorum sacramentorum finis.

Q. 129. *Quaenam sunt Sacramenta mortuorum et sacramenta vivorum?*

R. *Sacramenta mortuorum* sunt Baptismus et Poenitentia; cetera sunt *Sacramenta vivorum*.

Q. 130. *Curnam Baptismus et Poenitentia dicuntur Sacramenta mortuorum, et cetera Sacramenta vivorum?*

R. Baptismus et Poenitentia dicuntur *Sacramenta mortuorum*, quia propter illos potissimum instituta sunt qui vita supernaturali, idest gratia sanctificante, carent, peccati causa; cetera dicuntur *Sacramenta vivorum*, quia ea recipere non licet, nisi iis qui vitam supernaturalem iam habent.

Q. 131. *Qui ad Sacramenta vivorum accedit cum conscientia peccato mortali gravata, quodnam peccatum committit?*

R. Qui ad Sacramenta vivorum accedit cum conscientia peccato mortali gravata, non solum gratiam non recipit, sed insuper committit grave sacrilegii peccatum.

Q. 132. *Quaenam sunt Sacramenta quae semel tantum recipi possunt?*

R. Sacramenta quae semel tantum recipi possunt, sunt Baptismus, Confirmatio et Ordo, quia indelebilem characterem, in anima imprimunt.

SECTIO 2^a. – De singulis Sacramentis.

Art. 1. – DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Q. 133. *Quid est sacramentum Baptismi?*

R. Sacramentum Baptismi est Sacramentum per modum ablutionis a Iesu Christo institutum, quo baptizatus fit membrum verae Iesu Christi Ecclesiae; obtinet remissionem peccati originalis et omnium peccatorum actualium, si qua adsint, cum tota poena eisdem debita; et fit capax suscipiendi alia Sacramenta.

Q. 134. *Quonam officio tenetur baptizatus?*

R. Baptizatus officio tenetur et fidem Christi in Ecclesia catholica profitendi, et mandata Christi et Ecclesiae catholicae servandi.

Q. 135. *Baptismus estne omnibus necessarius ad salutem?*

R. Baptismus est omnibus necessarius ad salutem, cum Iesus Christus dixerit: « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei ».

Q. 136. *In casu necessitatis quisnam potest Baptismum conferre?*

R. In casu necessitatis quilibet potest Baptismum sine solemnitate conferre, paululum aquae naturalis super caput baptizandi infundens ita ut ablutus dici possit, simul dicens: « Ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti ».

Art. 2. – DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

Q. 137. *Quid est sacramentum Confirmationis?*

R. Sacramentum Confirmationis est Sacramentum a Iesu Christo institutum ad conferendam specialem gratiam et dona Spiritus Sancti, quibus confirmatus ro-

boratur ad fidem, ut perfectus Christi miles, verbo et opere profitendam.

Q. 138. *Praeter Baptismum et statum gratiae, quid requiritur in eo qui Confirmationem recipit?*

R. Praeter Baptismum et statum gratiae in eo qui Confirmationem recipit, requiritur, si rationis usum habet, cognitio praecipuorum mysteriorum fidei, aliarumque veritatum, quae ad hoc Sacramentum spectant.

Q. 139. *Confirmatio estne omnibus absolute necessaria ad salutem?*

R. Confirmatio non est omnibus absolute necessaria ad salutem, sed non licet illam negligere, quia est medium ad eam facilius et plenius consequendam.

Art. 3. – DE SANCTISSIMA EUCHARISTIA.

Q. 140. *Quid est sanctissima Eucharistia?*

R. Sanctissima Eucharistia, quasi *bona gratia* vel *gratiarum actio*, est divinissimum Redemptoris donum et fidei mysterium, in quo sub speciebus panis et vini ipsemet Iesus Christus continetur, offertur, sumitur, sacrificium simul et Sacramentum novae Legis.

A) *De praesentia reali Iesu Christi in Eucharistia.*

Q. 141. *Quandonam Iesus Christus sanctissimam Eucharistiam instituit?*

R. Iesus Christus sanctissimam Eucharistiam instituit in novissima coena, antequam pateretur, cum, accepto pane, gratias egit, deditque discipulis suis dicens: « Accipite et comedite, hoc est corpus meum »; et accepto calice, dedit eis dicens: « Bibite, hic est enim sanguis meus », addens: « Hoc facite in meam commemorationem ».

Q. 142. *Quid factum est, quando Iesus Christus verba consecratoria super panem et vinum protulit?*

R. Quando Iesus Christus verba consecratoria super panem et vinum protulit, facta est mirabilis et singularis conversio totius substantiae panis in corpus et totius substantiae vini in sanguinem Iesu Christi, manentibus dumtaxat speciebus panis et vini.

Q. 143. *Quid Iesus Christus voluit per addita verba: Hoc facite in meam commemorationem?*

R. Iesus Christus per addita verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, Apostolos suos constituit sacerdotes novi Testamenti, et eis eorumque in sacerdotio successoribus praecepit ut pariter consecrarent, offerrent et ministrarent corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini.

Q. 144. *Sacerdotes quandonam hanc potestatem exercent et hoc mandatum exsequuntur?*

R. Sacerdotes hanc potestatem exercent et hoc mandatum exsequuntur, cum, gerentes personam Iesu Christi, Missae sacrificium celebrant.

Q. 145. *Quid igitur evenit, quando sacerdos in Missa super panem et vinum verba consecratoria profert?*

R. Quando sacerdos in Missa super panem et vinum verba consecratoria profert, sub speciebus panis et vini fit praesens vere, realiter et substantialiter corpus et sanguis domini nostri Iesu Christi, una cum eius anima et divinitate.

Q. 146. *Quaenam est materia apta et quaenam verba sunt necessaria ad sanctissimam Eucharistiam conficiendam?*

R. Materia apta ad sanctissimam Eucharistiam conficiendam est panis triticeus et vinum de vite; verba

autem necessaria sunt eadem verba quae Christus Dominus in ultima coena protulit super panem et vinum.

B) *De sacrificio Missae.*

Q. 147. *Missae estne verum et proprium novae Legis sacrificium?*

R. Missa est verum et proprium novae Legis sacrificium, quo Iesus Christus, ministerio sacerdotis, corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini, mystica immolatione, Deo Patri incruente offert in repraesentationem et memoriam sacrificii Crucis.

Q. 148. *Missae sacrificium estne unum idemque ac sacrificium Crucis?*

R. Missae sacrificium est unum idemque ac sacrificium Crucis quod renovatur, quatenus una eademque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in Cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa.

Q. 149. *Quomodo Missae sacrificio nobis applicantur fructus sacrificii Crucis?*

R. Missae sacrificio nobis applicantur fructus sacrificii Crucis, quatenus Deus, hac immolatione placatus, gratias concedit, quas Iesus Christus sui sanguinis praetio nobis promeruit.

Q. 150. *Quisnam est modus potissimus adsistendi Missae?*

R. Modus potissimus adsistendi Missae est ut fideles adstantes divinam victimam, una cum sacerdote, offerant Deo, mente recolant sacrificium Crucis, et sacramentali vel saltem spirituali Communionem cum Christo Iesu coniungantur.

C) *De sacramento Eucharistiae.*

Q. 151. *Quid est sacramentum Eucharistiae?*

R. Sacramentum Eucharistiae est Sacramentum a Iesu Christo institutum, quo sub speciebus panis et vini ipsemet Iesus Christus, auctor gratiae, vere, realiter ac substantialiter continetur ad spiritualem nostrarum animarum refectioem.

Q. 152. *Quid requiritur ad Eucharistiam digne sumendam?*

R. Ad Eucharistiam digne sumendam, praeter Baptismum, sicuti in omnibus Sacramentis post eundem Baptismum receptis, et praeter statum gratiae, sicut in aliis Sacramentis vivorum, requiritur sub gravi etiam ieiunium naturale.

Q. 153. *Quid significat ieiunium naturale?*

R. Ieiunium naturale significat, a media nocte usque ad tempus Communionis, nihil per modum cibi vel potus vel etiam medicinae sumere.

Q. 154. *Qui non ieiunus sacram Communionem recipit, quodnam peccatum committit?*

R. Qui non ieiunus sacram Communionem recipit, committit grave sacrilegii peccatum.

Q. 155. *Quandonam sacra Communio permittitur non servato ieiunio naturali?*

R. Sacra Communio permittitur non servato ieiunio naturali, quando mortis urget periculum, aut necessitas impediendi irreverentiam in Sacramentum.

Q. 156. *Quibusnam infirmis permittitur sacra Communio non servato ieiunio naturali?*

R. Infirmis, qui a mense decumbunt sine certa spe

ut cito convalescant, de prudenti confessarii consilio, permittitur sacra Communio semel aut bis in hebdomada, etsi aliquam medicinam vel aliquid per modum potus antea sumpserint.

Q. 157. *Quid requiritur ut sacra Communio etiam devote suscipiatur?*

R. Ut sacra Communio etiam devote suscipiatur, requiritur ut eam et praeparatio diligens antecedit et congrua gratiarum actio subsequatur, secundum uniuscuiusque vires, conditionem et officia.

Q. 158. *In quonam consistit praeparatio ante sanctam Communionem adhibenda?*

R. Praeparatio ante sanctam Communionem adhibenda in hoc consistit, ut per aliquod temporis spatium attente et devote meditemur quid recepturi simus, et ad actus fidei, spei, caritatis et contritionis studiose nosmetipsos exerceamus.

Q. 159. *In quanam re consistit gratiarum actio, quae sanctam Communionem subsequitur?*

R. Gratiarum actio, quae sanctam Communionem subsequitur, in hoc consistit, ut per aliquod temporis spatium attente et devotè meditemur quid receperimus, et actus fidei, spei, caritatis, boni propositi, grati animi ac petitionis eliciamus.

Q. 160. *Quosnam effectus Eucharistia parit iis qui eam digne et devote suscipiunt?*

R. Eucharistia iis qui eam digne et devote suscipiunt, hos effectus parit:

1° auget gratiam sanctificantem et fervorem caritatis;

2° remittit peccata venialia;

3° multum confert ad finalem perseverantiam,

tum concupiscentiam minuendo, tum a mortalibus praeservando, tum ad exercitationem bonorum operum roborando.

Art. 4. — DE SACRAMENTO POENITENTIAE.

Q. 161. *Quid est sacramentum Poenitentiae?*

R. Sacramentum Poenitentiae est Sacramentum a Iesu Christo institutum pro fidelibus, quoties post Baptismum in peccata lapsi fuerint, ipsi Deo reconciliandis.

Q. 162. *Quandonam Iesus Christus hoc Sacramentum instituit?*

R. Iesus Christus hoc Sacramentum tum praecipue instituit, quando in discipulos suos, post resurrectionem in unum congregatos, insufflavit dicens: « Accipite Spiritum Sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt ».

Q. 163. *Quisnam est legitimus minister sacramenti Poenitentiae?*

R. Legitimus minister sacramenti Poenitentiae est sacerdos rite approbatus ad audiendas confessiones.

Q. 164. *Quaenam peccata sunt materia sacramenti Poenitentiae?*

R. Materia necessaria sacramenti Poenitentiae sunt peccata mortalia post Baptismum commissa, quae nunquam fuerunt virtute clavium directe remissa; sed possumus etiam peccata venialia, et mortalia iam directe remissa, utiliter confiteri.

Q. 165. *Quaenam sunt partes huius Sacramenti?*

R. Partes huius Sacramenti sunt, quasi eius materia, actus poenitentis; et absolutio legitimi Sacerdotis, quae est eius forma.

A) *De actibus poenitentis.*

Q. 166. *Quaenam ex parte poenitentis requiruntur ad sacramentum Poenitentiae digne suscipiendum?*

R. Ad sacramentum Poenitentiae digne suscipiendum ex parte poenitentis requiruntur :

- 1° conscientiae examen ;
- 2° contritio de peccatis commissis ;
- 3° propositum non peccandi de cetero ;
- 4° confessio peccatorum ;
- 5° satisfactio.

a) *Conscientiae examen.*

Q. 167. *Quid est conscientiae examen?*

R. Conscientiae examen est diligens inquisitio peccatorum, post ultimam confessionem rite factam commissorum.

Q. 168. *Quomodo conscientiae examen est peragendum?*

R. Conscientiae examen ita est peragendum, ut poenitens, implorato Dei auxilio, diligenter in memoriam revocet mortalia peccata, quae cogitatione, verbo, opere vel omissione contra mandata Dei et Ecclesiae et contra officia proprii status admiserit.

Q. 169. *In hoc conscientiae examine de quibusnam rebus inquirere debemus?*

R. In hoc conscientiae examine inquirere debemus de peccatorum et specie et numero et circumstantiis speciem mutantibus.

b) *Contritio de peccatis commissis
et propositum non peccandi de cetero.*

Q. 170. *Quid est peccatorum contritio?*

R. Peccatorum contritio est animi dolor et detestatio de peccatis commissis, cum proposito non peccandi de cetero.

Q. 171. *Quid est propositum non peccandi de cetero?*

R. Propositum non peccandi de cetero est firma voluntas non peccandi et proximas peccandi occasiones, quantum quis potest, vitandi.

Q. 172. *Qualis esse debet contritio de peccatis?*

R. Contritio de peccatis debet esse:

interna, quae ex corde nascitur;

supernaturalis, quae elicitur ex rationibus supernaturalibus;

summa, qua detestamur peccatum supra omnia mala;

universalis, quae omnia peccata mortalia commissa post Baptismum, nec directe potestate clavium remissa, complectitur.

Q. 173. *Quid si poenitens accusanda non habeat nisi peccata venialia, aut mortalia directe iam remissa?*

R. Si poenitens accusanda non habeat nisi peccata venialia, aut mortalia directe iam remissa, satis est et requiritur ut de aliquibus vel de uno saltem doloris actum eliciat.

Q. 174. *Quotuplex potest esse contritio?*

R. Contritio potest esse vel *perfecta*, quae *contritio* simpliciter appellari solet, vel *imperfecta*, quae speciali nomine *attritio* dicitur.

Q. 175. *Quid est contritio perfecta?*

R. Contritio perfecta est dolor et detestatio peccatorum, elicit a motivo caritatis, propterea quod offensus est Deus, qui est summum bonum, et dignus qui super omnia diligatur.

Q. 176. *Quemnam effectum gignit contritio perfecta?*

R. Contritio perfecta statim delet peccata, et hominem Deo reconciliat etiam extra sacramentum Poenitentiae, sed non sine Sacramenti voto, quod in illa includitur.

Q. 177. *Quid est contritio imperfecta?*

R. Contritio imperfecta est dolor et detestatio supernaturalis peccatorum, quae vel ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex gehennae et poenarum metu communiter concipitur.

Q. 178. *Ad valide recipiendum sacramentum Poenitentiae quaenam contritio sufficit?*

R. Ad valide recipiendum sacramentum Poenitentiae sufficit contritio imperfecta, licet optanda sit perfecta.

Q. 179. *Quodnam peccatum committit, qui scienter sine ulla contritione ad sacramentum Poenitentiae accedit?*

R. Qui scienter sine ulla contritione ad sacramentum Poenitentiae accedit, non solum peccatorum quae confessus est, remissionem non consequitur, sed committit grave sacrilegii peccatum.

c) *Confessio peccatorum.*

Q. 180. *Quid est confessio peccatorum?*

R. Confessio peccatorum est eorum accusatio, facta sacerdoti legitime approbato, ad absolutionem sacramentalem consequendam.

Q. 181. *Qualis esse debet confessio ad validam sacramenti Poenitentiae receptionem?*

R. Ad validam sacramenti Poenitentiae receptionem confessio debet esse vocalis aut saltem quae vocalem suppleat, et integra.

Q. 182. *Quando confessio est integra?*

R. Confessio est integra cum poenitens omnia peccata mortalia, nondum directe remissa, quorum, post diligentem sui discussionem, conscientiam habet, confitetur cum numero, specie et circumstantiis speciem mutantibus.

Q. 183. *Quid agere debet qui peccatorum mortalium numerum non recordatur?*

R. Qui peccatorum mortalium numerum non recordatur, debet numerum indicare qui sibi videatur propius ad verum accedere, addendo *circiter*.

Q. 184. *Quid si quis peccatum mortale inculpabiliter omiserit in confessione?*

R. Si quis peccatum mortale inculpabiliter omiserit in confessione, Sacramentum valet, et peccatum indirecte remittitur; sed poenitens tenetur peccatum omissum, cum recordatur, in proxima confessione accusare.

Q. 185. *Quodnam peccatum committit, qui culpabiliter peccatum mortale in confessione reticet?*

R. Qui culpabiliter peccatum mortale in confessione reticet, non solum ex confessione nullam utilitatem consequitur, sed insuper committit grave sacrilegii peccatum.

Q. 186. *Qualis insuper debet esse confessio ad licitam sacramenti Poenitentiae receptionem?*

R. Ad licitam sacramenti Poenitentiae receptionem confessio debet insuper esse devota et humilis, ita ut

poenitens brevi sermone et clara oratione quae modestiam coniunctam habeat, exclusis inutilibus verbis, sua peccata demisse confiteatur; ea non excuset, minuat augeat, et confessarii monita recipiat.

d) *Satisfactio.*

Q. 187. *Quid est satisfactio?*

R. Satisfactio est poena, pro peccatis in confessione patefactis, poenitenti a confessario iniuncta, quae, ex meritis Iesu Christi per iudicium sacramentale applicatis, specialem vim habet ad poenam temporalem peccatis debitam solvendam.

Q. 188. *Ad quem finem confessarius satisfactionem iniungit?*

R. Confessarius satisfactionem iniungit non tantum ad novae vitae custodiam et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem.

Q. 189. *Quandonam poenitens satisfactionem a confessario iniunctam exsequi debet?*

R. Nisi confessarius tempus executionis assignaverit, curet poenitens satisfactionem a confessario iniunctam quamprimum exsequi.

B) *De absolute sacramento.*

Q. 190. *Quid est absolutio sacramentalis?*

R. Absolutio sacramentalis est actus quo confessarius, nomine Iesu Christi, peccata, poenitenti rite confesso et contrito, per debitae formae prolationem, remittit.

Q. 191. *Confessarius tenetur ad sacramentale sigillum?*

R. Confessarius tenetur ad inviolabile sacramentale sigillum; et non solum nequit revelare peccata quae in confessione audiverit, sed diligenter etiam cavere debet ne verbo aut signo aut alio quovis modo et quavis de causa prodat aliquatenus peccatorem.

Q. 192. *Absolutione sacramentali et peracta satisfactione a confessario imposita, remittiturne semper tota poena temporalis peccatis debita?*

R. Absolutione sacramentali et peracta satisfactione a confessario imposita, non semper remittitur tota poena temporalis peccatis debita, quae tamen exstingui potest aliis satisfactionibus voluntariis et praesertim Indulgentiis.

Q. 193. *Quid intelligitur nomine Indulgentiae?*

R. Nomine *Indulgentiae* intelligitur remissio coram Deo poenae temporalis debitae peccatis, ad culpam quod attinet, iam deletis; quam remissionem Ecclesia extra sacramentum Poenitentiae concedit.

Art. 5. – DE SACRAMENTO EXTREMAE UNCTIONIS.

Q. 194. *Quid est sacramentum Extremae Unctionis?*

R. Sacramentum Extremae Unctionis est Sacramentum a Iesu Christo institutum, quo adultis aegrotis vita periclitantibus spiritualia auxilia conferuntur, in mortis periculo maxime proficua, et aliquando etiam solamen ab infirmitatibus corporis.

Q. 195. *Hoc sacramentum estne necessarium ad salutem?*

R. Hoc sacramentum non est absolute necessarium ad salutem, sed nefas est illud negligere, imo omni

studio ac diligentia curandum, ut ubi aegrotus in vitae periculo versari inceperit, quamprimum, dum sui compos est, hoc sacramentum recipiat.

Art. 6. - DE SACRAMENTO ORDINIS.

Q. 196. *Quid est sacramentum Ordinis seu sacrae ordinationis?*

R. Sacramentum Ordinis seu sacrae ordinationis est Sacramentum a Iesu Christo institutum ad constituendos in Ecclesia Episcopos, presbyteros et ministros, cum sua quemque potestate et gratia, quibus iidem sacra munia, iuxta proprium gradum, rite obire queant.

Q. 197. *Quaenam est sacerdotii dignitas?*

R. Maxima est sacerdotii dignitas, quia sacerdos est Christi minister et dispensator mysteriorum Dei, mediator inter Deum et homines, potestatem habens in Christi corpus et reale et mysticum.

Art. 7. - DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Q. 198. *Quid est sacramentum Matrimonii?*

R. Sacramentum Matrimonii est ipsummet coniugium inter baptizatos valide initum, ad dignitatem Sacramenti a Iesu Christo evectorum, quo gratia coniugibus confertur ut officia, quibus et inter se et erga filios adstringuntur, rite expleant.

Q. 199. *Potestne inter baptizatos validum Matrimonium consistere quin sit Sacramentum?*

R. Inter baptizatos validum Matrimonium consistere nequit, quin sit eo ipso Sacramentum, quia Iesus Christus ad dignitatem Sacramenti ipsum eorumdem Matrimonium evehere dignatus est.

Q. 200. *Quaenam sunt essentialia Matrimonii proprietates?*

R. Essentialia Matrimonii proprietates sunt unitas et indissolubilitas, quae in Matrimonio christiano peculiarem obtinent firmitatem ratione Sacramenti.

Q. 201. *Quo iure regitur Matrimonium baptizatorum?*

R. Matrimonium baptizatorum regitur iure tum divino tum ecclesiastico, salva competentia civilis potestatis circa effectus mere civiles.

CAPUT VIII.

De Virtutibus.

Q. 202. *Quid est virtus?*

R. Virtus est habitus seu constans dispositio inclinans hominem ad bonum operandum et ad malum vitandum.

Q. 203. *Quotuplex est virtus?*

R. Virtus ratione obiecti est duplex, alia theologica, alia moralis.

Art. I. — DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

Q. 204. *Quid est virtus theologica?*

R. Virtus theologica est virtus cuius obiectum immediatum est Deus ut finis supernaturalis, hominemque ad eum directe ordinat.

Q. 205. *Quot sunt virtutes theologicae?*

R. Virtutes theologicae sunt tres: *fides, spes, caritas.*

Q. 206. *Virtutes theologicae suntne necessariae ad salutem?*

R. Virtutes theologicae sunt omnino necessariae ad salutem, quia recta ordinatio tum intellectus tum vo-

luntatis in finem supernaturalem sine ipsis haberi nequit.

Q. 207. *Quaenam est virtus excellentissima inter virtutes theologicas?*

R. Inter virtutes theologicas virtus excellentissima est caritas, quae est legis perfectio et ne in caelo quidem excidit.

Q. 208. *Quid est fides?*

R. Fides est virtus supernaturalis, qua, Dei aspirante et adiuvante gratia, ea quae Deus revelavit et per Ecclesiam nos docuit, vera esse credimus propter auctoritatem ipsius Dei revelantis, qui nec falli nec fallere potest.

Q. 209. *Debemusne credere omnes veritates revelatas?*

R. Debemus omnes veritates revelatas credere saltem implicite: *credo quidquid credit sancta mater Ecclesia*; explicite autem credere debemus Deum esse eumque remuneratorem, et mysteria sanctissimae Trinitatis, Incarnationis et Redemptionis.

Q. 210. *Quomodo fidem manifestamus?*

R. Fidem manifestamus eam profitentes verbo et opere, et, si oportuerit, etiam mortem oppetendo.

Q. 211. *Quid est spes?*

R. Spes est virtus supernaturalis, qua, ob merita Iesu Christi, nixi Dei bonitate, omnipotentia et fidelitate, expectamus vitam aeternam et gratias necessarias ad eam consequendam, quam Deus promisit iis qui bona opera facient.

Q. 212. *Quomodo spem manifestamus?*

R. Spem manifestamus non solum verbis, sed etiam opere, dum fidentes ex animo divinis promissis, vitae asperitates atque aerumnas ipsasque persecutiones patienter toleramus.

Q. 213. *Quid est caritas?*

R. Caritas est virtus supernaturalis, qua diligimus Deum super omnia propter seipsum, et nosmetipsos ac proximum propter Deum.

Q. 214. *Quomodo nostrum amorem Deo manifestamus?*

R. Nostrum amorem Deo manifestamus eius mandata fideliter custodiendo aliaque opera non praecepta, sed eidem accepta, exercendo.

Q. 215. *Quomodo nosmetipsos diligere debemus?*

R. Nosmetipsos diligere debemus, gloriam Dei nostramque aeternam salutem in omnibus quaerendo.

Q. 216. *Quomodo proximum diligere debemus?*

R. Proximum diligere debemus per actus tum internos tum externos, scilicet offensas condonando, damnum, iniuriam et scandalum in ipsum vitando, et ei pro viribus subveniendo in suis necessitatibus, praesertim operibus misericordiae spiritualis et corporalis.

Q. 217. *Quaenam sunt opera misericordiae spiritualis?*

R. Opera misericordiae spiritualis sunt :

- 1° dubitantibus consilia dare;
- 2° ignorantibus instruere;
- 3° peccatores monere;
- 4° afflictos solari;
- 5° offensas remittere;
- 6° molestos patienter sustinere;
- 7° pro vivis et defunctis Deum orare.

Q. 218. *Quaenam sunt opera misericordiae corporalis?*

R. Opera misericordiae corporalis sunt :

- 1° cibum praebere esurientibus;
- 2° potum praebere sitientibus;
- 3° nudos cooperire;

- 4° hospites excipere;
- 5° infirmos visitare;
- 6° carcere clausos invisere;
- 7° mortuos sepelire.

Q. 219. *Caritas, qua proximum diligere debemus, complectiturne etiam inimicos?*

R. Caritas, qua proximum diligere debemus, complectitur etiam inimicos, quia illi quoque sunt proximi nostri, et Iesus ipse hoc nobis dedit mandatum et exemplum.

Art. 2. – DE VIRTUTIBUS MORALIBUS.

Q. 220. *Quid est virtus moralis?*

R. Virtus moralis est virtus, cuius obiectum immediatum sunt actus honesti, rectae rationi conformes.

Q. 221. *Quot et quaenam sunt praecipuae virtutes morales?*

R. Praecipuae virtutes morales sunt quatuor: *prudentia, iustitia, fortitudo, temperantia*, quae etiam virtutes *cardinales* appellantur.

Q. 222. *Curnam hae virtutes dicuntur cardinales?*

R. Hae virtutes dicuntur *cardinales*, quia sunt veluti cardo totius aedificii moralis, et aliae virtutes morales ad eas reducuntur.

CAPUT IX.

De peccatis actualibus seu personalibus.

Q. 223. *Quotuplex est peccatum?*

R. Peccatum aliud est originale, aliud actuale seu personale.

Q. 224. *Quid est peccatum actuale?*

R. Peccatum actuale est legis Dei transgressio scienter et libere commissa.

Q. 225. *Quotuplici modo peccatum actuale committi potest?*

R. Peccatum actuale committi potest cogitatione, verbo et opere siveposito sive omisso; idque vel contra Deum vel contra nosmetipsos vel contra proximum, prout lex quam violamus, directe respicit vel Deum vel nosmetipsos vel proximum.

Q. 226. *Quomodo dividitur peccatum actuale?*

R. Peccatum actuale dividitur in mortale et veniale.

Q. 227. *Quid est peccatum mortale?*

R. Peccatum mortale est legis transgressio scienter et libere commissa cum conscientia gravis obligationis.

Q. 228. *Curnam hoc peccatum dicitur mortale?*

R. Hoc peccatum dicitur *mortale*, quia animam avertens a suo ultimo fine; eam privat sua vita supernaturali, quae est gratia sanctificans; aeternae mortis in Inferno ream facit; merita acquisita mortificat ita ut iam non prosint ad salutem, donec, recuperata gratia, reviviscant; et alia opera meritoria vitae aeternae impedit.

Q. 229. *Quid est peccatum veniale?*

R. Peccatum veniale est legis Dei transgressio scienter et libere commissa cum conscientia levis obligationis.

Q. 230. *Curnam hoc peccatum dicitur veniale?*

R. Hoc peccatum dicitur *veniale*, quia, cum animam non avertat a suo fine ultimo, nec spiritualem animae mortem afferat, facilius veniam obtinere potest etiam sine confessione sacramentali, et est quaedam animae infirmitas, quae natura sua facilius potest sanari.

Q. 231. *Quinam sunt praecipui effectus peccati venialis?*

R. Praecipui effectus peccati venialis hi sunt: fervorem caritatis minuit, disponit animam ad peccatum mortale, et hominem reum facit poenae temporalis in hac vel in altera vita luendae.

Q. 232. *Praeter peccatum debemusne effugere etiam peccandi occasiones?*

R. Praeter peccatum, debemus effugere, quantum possumus, etiam proximas peccandi occasiones, in quibus scilicet homo se gravi peccandi periculo exponit.

CAPUT X.

De Novissimis.

Q. 233. *Quid intelligitur Novissimorum nomine?*

R. *Novissimorum* nomine intelliguntur quae postremo hominibus contingent, id est *mors, iudicium, Infernus, Paradisus*; sed post *iudicium* ante *Paradisum* potest esse *Purgatorium*.

Q. 234. *Quaenam de morte praecipue recogitare debemus?*

R. De morte praecipue recogitare debemus, eam esse poenam peccati, momentum a quo pendet aeter-

nitatis, ita ut post mortem nullus locus poenitentiae et merito relinquatur, eiusque horam et circumstantias esse incertas.

Q. 235. *Quid primum contingit animae illico post mortem?*

R. Anima illico post mortem sistitur ad tribunal Christi, subitura iudicium particulare.

Q. 236. *De quibusnam anima in particulari iudicio iudicatur?*

R. De omnibus omnino anima in particulari iudicio iudicatur, scilicet de cogitationibus, verbis, operibus et omissionibus; et hoc iudicium in iudicio universali, veluti exteriori manifestatione, confirmabitur.

Q. 237. *Post particulare iudicium quid erit de anima?*

R. Post particulare iudicium anima, si gratia caret ob mortale peccatum, statim Inferni poenis addicitur; si est in gratia et libera quoque est a quovis peccato veniali et a quovis debito poenae temporalis, statim ad Paradisi gloriam assumitur; denique si est in gratia, sed cum aliquo peccato veniali vel aliquo adhuc debito poenae temporalis, in Purgatorio detinetur donec divinae iustitiae plene satisfecerit.

Q. 238. *Quid erit de damnatis in Inferno?*

R. In Inferno daemones et una cum ipsis damnati homines, sine corpore ante iudicium universale, cum corpore post universale iudicium, in aeternum privantur beatifica Dei visione et igne reali aliisque gravissimis cruciantur poenis.

Q. 239. *Quid erit de anima in Purgatorio?*

R. Anima in Purgatorio poenas temporales peccatis debitas et in hac vita nondum perfecte solutas luit privatione visionis beatificae aliisque gravibus poenis,

donec divinae iustitiae plenè satisfecerit et ita in Paradisum admittatur.

Q. 240. *Quid erit de iustorum animabus in Paradiso?*

R. In Paradiso iustorum animae sine corpore ante universale iudicium, una cum corpore post iudicium universale, beatifica Dei visione, unaque cum ipsa omni bono in aeternum perfruuntur, sine admixtione vel formidine ullius mali, in societate Domini nostri Iesu Christi, beatæ Mariae Virginis Caelitumque ceterorum.